

Talous ja Rahoitus (TR) / Jan Montell

3.3.2021

Julkinen

Eduskunnan talousvaliokunta  
TaV@eduskunta.fi

Viite: Talousvaliokunta torstai 18.3.2021 klo 12.00 / HE 265/2020 vp / Asiantuntijakuuleminen

## **Lausunto sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muutoksia koskevasta hallituksen esityksestä sekä lakialoitteista**

### **1 Fingrid Oyj kantaverkonhaltijana**

Fingrid on Suomen valtion ja suomalaisten eläkeyhtiöiden omistama sähkön kantaverkkoyhtiö. Fingrid vastaa Suomen sähköjärjestelmän toiminnasta. Fingridin omistama koko maan kattava kantaverkko muodostaa sähkön runkoverkon, johon ovat liittyneet pääasiassa suuret voimalaitokset ja tehtaات sekä alueelliset jakeluverkot.

Fingrid toimii sähkömarkkinalaissa tarkoitettuna järjestelmävastaavana. Järjestelmävastuullisena kantaverkonhaltijana Fingridillä on velvollisuus kehittää sähköverkkoaan sekä ulkomaan yhteyksiä siten, että ne luovat toimivat edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja kansainvälisille sähkömarkkinoille. Sähkömarkkinalaki velvoittaa Fingridiä suunnittelemaan ja rakentamaan kantaverkkoa mm. siten, että Suomi voidaan säilyttää yhtenäisenä sähkökaupan tarjousalueena, mikä ts. tarkoittaa sitä, että koko Suomessa on sama sähkön tukkuhinta. Lisäksi Fingridin toimintaan vaikuttaa vahvasti EU:n sektorikohtainen lainsäädäntö ja erityisesti asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista sekä siihen perustuvat yksityiskohtaiset verkkokoodit<sup>1</sup>.

Kansainvälisissä vertailuissa kantaverkon toiminnan hinnoittelua ja toiminnan kustannustehokkuutta mittaavissa tutkimuksissa Fingrid on menestynyt erinomaisesti. Kantaverkkoyhtiöiden eurooppalaisen yhteistyöjärjestö ENTSO-E:n vuoden 2019 selvityksen mukaan sähkön siirtäminen Suomen kantaverkossa on kolmanneksi edullisinta Euroopassa, kun verrataan vastaavan laajuisiin kantaverkkoihin. Mukana vertailussa oli 36 maata. Lisäksi yhtiö sijoittui kärkisijoille ITOMS (The International Transmission Operations & Maintenance Study) -tutkimuksessa ja sai ainoana yhtiönä huippusuorituja-maininnat sekä voimajohtojen että sähköasemien osalta. ITOMS-tutkimuksessa arvioidaan kunnossapidon tehokkuutta, jota mitataan muun muassa vertaamalla kunnossapidon kustannuksia ja käyttöhäiriötasoa.

### **2 Fingridin investoinnit kantaverkkoon**

Suomen vuodelle 2035 asetettu hiilineutraaliustavoite voidaan saavuttaa kantaverkon näkökulmasta. Tavoitteen mahdollistaminen edellyttää merkittäviä, noin kolmen miljardin euron investointeja kantaverkkoon seuraavan 15 vuoden aikana. Fingrid on jo päivittänyt tältä pohjalta investointisuunnitelmansa ja olettaa kantaverkkoon investoitavan seuraavan kymmenen vuoden aikana noin kaksi miljardia euroa. Mikäli Suomeen syntyy merkittävästi uutta sähköintensiivistä teollisuutta tai Suomesta tulee sähkön ja sähköstä

<sup>1</sup> Yleisesitys verkkokodeista: [https://www.entsoe.eu/network\\_codes/](https://www.entsoe.eu/network_codes/)

Talous ja Rahoitus (TR) / Jan Montell

3.3.2021

Julkinen

tuotettujen polttoaineiden viejä, kantaverkkoinvestointeja tarvitaan todennäköisesti edellä esitettyä enemmän.

Sähkömarkkinoiden murros tulee kasvattamaan sähkön siirtotarvetta pohjoisesta Suomesta etelään merkittävästi, mikä edellyttää kantaverkon pääsiirtoleikkausten (Keski-Suomi sekä Kemi-Oulujoki) siirtokapasiteetin moninkertaistamista, jotta Suomi voidaan säilyttää yhtenäisenä sähkökaupan tarjousalueena ja mahdollistaa sama sähkön markkinahinta koko maassa. Sähkömarkkinalaki edellyttää kantaverkon olevan tähän tehtävään riittävä, jolloin tarvittavia verkkoinvestointeja ei voi lykätä, vaan ne on tehtävä ajoissa tulevaa tarvetta ennakoiden (yhden johdon toteutus voi viedä vajaat 10 vuotta). Kantaverkon toimitusvarmuus vaikuttaa myös koko yhteiskuntaan eikä myöskään sitä voi jättää varmistamatta.

Kantaverkkoinvestoinnit mahdollistavat uudet, päästöttömät investoinnit sähkön käyttöön ja tuotantoon. Vahva kantaverkko luo kilpailukykyä suomalaiselle teollisuudelle ja edellytyksiä esim. tuulivoima- ja datakeskusinvestoinneille Suomeen ja siten hyvinvointia koko maahan. Mittavasta investointiohjelmasta huolimatta Fingridin tavoitteena on samalla olla edelleen Euroopan edullisimpien sähkönsiirtäjien joukossa.

### 3 Hinnankorotuskaton (Sähkömarkkinalaki 26 a §) vaikutukset Fingridille

Lakiin kirjattu liian alhainen hinnankorotuskatto voi muodostaa esteen lain salliman kohtuullisen tuoton keräämiselle, millä puolestaan vaikuttaa haitallisesti verkkoyhtiön investointimahdollisuuksiin.

Fingridin on arvioinut esitetyn hinnankorotuskaton vaikutuksia toiminnalleen. Hallituksen esitykseen kirjattu 8 prosentin korotuskatto ei vielä vaikuta merkittävällä tavalla Fingridin toimintakykyyn tai suunniteltuihin investointeihin. Alle 8 prosentin asettava korotuskatto sen sijaan johtaisi investointiohjelman uudelleen arviointiin ja hyvin todennäköisesti joidenkin investointien lykkäämiseen. Näkemyksemme mukaan tämä ei olisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Hinnankorotuskaton tehtävä on suojella kotitalouskuluttajaa. Kantaverkon osuus kuluttajan sähkölaskusta on noin 2,4%. Fingridin suorina asiakkaina on sen sijaan esimerkiksi Suomeen investointeja suunnittelevia sähkön tuottajia tai teollisuusyrityksiä, eivätkä he tarvitse vastaavaa suojelua, vaan omiin tarpeisiinsa riittäviä ja oikein ajoitettuja investointeja kantaverkkoon.

### 4 Energiaviraston valvontamallin muuttamiseksi esitetyt perusteet eivät koske kantaverkkotoimintaan sovellettavaa valvontamallia

Sähkömarkkinalain jakeluverkonhaltijoille ja kantaverkonhaltijoille asettamat vaatimukset poikkeavat monelta osin toistaan. Vastaavasti Energiavirasto on vahvistanut jakeluverkonhaltijoille ja kantaverkonhaltijoille erilliset valvontamallit, jotka poikkeavat monin osin toisistaan. Toisin kuin jakeluverkonhaltijoiden mallissa, kantaverkonhaltijaa koskevassa mallissa esimerkiksi verkonarvon määrittäminen ja toiminnan tehokkuuden tarkastelu eivät tapahdu alan keskimääräisiin lukujen perusteella, vaan Fingridin toteutuneiden investointien sekä toiminnan kustannusten perusteella. Kantaverkonhaltijaa koskevaan valvontamalliin ei lainsäädännön eroista johtuen sisälly myöskään erillistä toimitusvarmuuskannustinta.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 13 §:n mukaan Energiavirasto voi omasta aloitteestaan muuttaa siirto- ja jakelumaksujen

Talous ja Rahoitus (TR) / Jan Montell

3.3.2021

Julkinen

valvontamenetelmiä koskevaa päätöstään, jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen. Hallituksen esityksessä on tähän viitaten useissa kohdin todettu, että lakiehdotusten voimaantulon jälkeen Energiaviraston on muutettava jakeluverkonhaltijoiden tariffien laskentamenetelmiä (esim.s. 46-47, alleviivaukset tässä):

”Hallituksen esitykseen sisältyy säädösehdotuksia, jotka muuttaisivat merkittävästi erityisesti jakeluverkonhaltijoiden sääntely-ympäristöä. Tällaisia ominaispiirteitä sisältyisi erityisesti jakeluverkon toimintavarmuutta koskevien vaatimusten täytäntöönpanoajan jatkamista (sähkömarkkinalakiehdotuksen 119 §), verkon kehittämisvelvollisuutta ja jakeluverkon kehittämissuunnitelmia (sähkömarkkinalakiehdotuksen 19 ja 52 §) koskeviin muutosehdotuksiin. Energiavirasto on esityksen jatkovalmistelun yhteydessä todennut työ- ja elinkeinoministeriölle, että viraston on jakeluverkonhaltijoiden sääntelyyn ehdotettujen muutosten johdosta muutettava voimassa olevia jakeluverkonhaltijoiden tariffien laskentamenetelmiä koskevia vahvistuspäätöksiään jo kuluvan valvontajakson osalta.”

Sähkömarkkinalakiin ehdotettujen muutosten kohdistuessa erityisesti jakeluverkon toimitusvarmuuskriteereihin, niille säädettyihin siirtymäaikoihin ja niiden valvontaan, eivät nämä ehdotetut muutokset anna aihetta kantaverkkotoimintaa koskevan valvontamallin muuttamiseen kesken valvontajakson. Pidämme tätä hallituksen esityksessä esiin tuotua rajausta erittäin tärkeänä ja oikeudellisesti perusteltuna.

Edellä mainittuihin toiminnan ja sääntelyn eroihin viitaten toteamme vielä, että kansalaisaloitteessa 9/2020 ja lakialoitteessa 17/2020 ehdotettuja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lakiin esitettyjä muutoksia on perusteltu pelkästään jakeluverkkotoimintaa koskevan taloudellisen valvonnan näkökulmasta. Nämä perusteet eivät päde samalla tavalla kantaverkonhaltijan taloudelliseen valvontaan, jossa esim. verkko-omaisuuden arvon määrittäminen perustuu toimialan keskimääraisten yksikköhintojen sijaan Fingridin todellisiin investointikustannuksiin.

## 5 Energiaviraston riippumattomuus

Kansalaisaloitteessa 9/2020 ja lakialoitteessa 17/2020 sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on määrittää tarkemmalla tasolla Energiaviraston valvontamallin keskeisiä tekijöitä. Katsomme hallituksen esityksessä esitetyin tavoin, että tämän kaltaiset muutokset ovat ongelmallisia EU:n sähkömarkkinadirektiivin (944/2019) artiklan 57 edellyttämän sääntelyviranomaisen riippumattomuuden kannalta. Sähkömarkkinadirektiivin mukaan jäsenvaltion on erityisesti varmistettava, että sääntelyviranomainen voi tehdä itsenäisiä päätöksiä poliittisista elimistä riippumatta.

Mielestämme menettely, jossa lainsäädäntöön sisällytettävillä yksityiskohtaisilla määräyksillä veloitetaan sääntelyviranomainen muuttamaan soveltamansa valvontamallin keskeisiä, noin 20 vuoden aikana vakiintuneita, osatekijöitä vastoin viranomaisen itsensä näkemystä<sup>2</sup>, on ristiriidassa sähkömarkkinadirektiivin kanssa.

<sup>2</sup> Energiaviraston tiedote 9.2.2021 sekä tiedotteen sisältämät linkit Energiaviraston aiempiin tiedotteisiin: <https://energiavirasto.fi/-/sahkoverkkotoiminnan-hinnoittelun-valvontaa-koskevasta-uutisoinnista>

Talous ja Rahoitus (TR) / Jan Montell

3.3.2021

Julkinen

Erityisen räikeäksi tällainen riippumattoman viranomaisen toimintaan puuttuminen käy, jos lainsäädännöllä pyritään varta vasten vaikuttamaan viranomaisen antamien lainvoimaisten päätösten sisältöön niiden voimassaolon aikana.

## 6 Lopuksi

Ajallaan tehty ja riittävät kantaverkkoinvestoinnit mahdollistavat sähkömarkkinoiden tehokkaan ja luotettavan toiminnan sekä uudet, päästöttömät investoinnit sähkön käyttöön ja tuotantoon Suomessa.

Fingrid suunnittelee kantaverkkoa sekä yhtiön taloudenpitoa pitkäjänteisesti. Fingridin toiminta rahoitetaan pääosin kantaverkkomaksuilla ja velanotolla. Kansainvälisten velkasijoittajien ja ratingyhtiöiden luottamus yhtiöön ja siihen kohdistuvaan sääntelyyn on Fingridille erittäin tärkeää. Pitkäjänteinen ja johdonmukainen taloudellinen sääntely vaikuttaa positiivisella tavalla sijoittajien ja ratingyhtiöiden päätöksentekoon. Samalla se tuottaa myös parhaat tulokset suomalaiselle yhteiskunnalle ja Fingridin asiakkaille.

Fingrid Oyj

Montell Jan  
talous- ja rahoitusjohtaja